

Hij gaat een grens over

In het begin zag je die buitenlanders wel eens op een rivierdijkje, maar dat is echt veranderd. Ze zijn niet meer weg te denken uit het buitengebied en in steden en dorpen zijn ze binnengedrongen. Het gedogen is daar ook afgelopen. Jammer dat het kabinet is gevallen, want anders hadden we zeker harde maatregelen kunnen verwachten. De maat is vol en de Dijkviltbraam is niet meer welkom.

Er zijn zo'n 200 soorten bramen in Nederland. Die worden onderscheiden door de kleur en vorm van de stekels, en de kleur van stengels, bloemen en bladeren. Een bramenblad bestaat uit kleinere deelblaadjes, en ook daar zit een groot verschil in. De meeste mensen herkennen daardoor wel de framboos, die ook een bramensoort is, maar verder wordt alles vaak maar gewoon 'braam' genoemd. Die diverse bramen zijn ook niet altijd eenvoudig uit elkaar te houden. Dat heeft onder andere te maken met de voortplanting van de bramen. Op de bloembodem van een bramenbloem staan de witte of roze kroonbladeren en daarbinnen in tref je een heel bosje meeldraden en stampers aan. Ieder stampertje groeit uit tot een klein bolletje, die samen één rijpe braam vormen. Bramenbloemen worden veel bezocht door insecten, die het stuifmeel van bloem naar bloem brengen. Maar ondanks dat nijverige werk vindt er meestal helemaal geen bevruchting plaats. Daardoor leveren de zaden (oftewel de pitjes) in de bramen bij het uitgroeien weer precies zo'n moederplant op. Van 200 bramensoorten in Nederland is de helft gebonden aan een beperkt klein deel van ons land. Soms treedt er wel een echte kruising op. Dan ontstaan er weer nieuwe minisoorten, die vaak maar op een paar vierkante kilometer voorkomen.

Dijkviltbraam met de karakteristieke witviltige onderkant van de bladeren. (foto R. Vereijken)

Vroeger ging je gewoon met je emmertje langs de braamstruiken. Het interesseerde je helemaal niet welke soort het was. Als er maar lekkere bramen aanzaten. Dat was smullen en ondertussen kreeg je ook nog een lading vitamine C binnen. Die heerlijke braamstruwelen groeiden langs zandpaden, spoorlijnen en bosranden.

Voor een kind waren die bramenbossen groot en ondoordringbaar, maar tegenwoordig hebben we een heel ander kaliber braam in onze streken gekregen: de Dijkviltbraam. Hij groeit zelfs tot 3 of 4 meter in de hoogte langs bosjes en hekwerken. Het is een echte boogbraam, die met zijn gekromde scheuten de omgeving veroverd. De toppen van de stengels wortelen weer en binnen een paar jaar is één bramenplant uitgedijd en heeft zo meters in de omtrek overrompeld. Je herkent de Dijkviltbraam aan de wittige onderkant van de bladeren. De kantige stengels zijn wel 2,5 centimeter dik en hebben tot 1 centimeter lange stekels. Het is geen plant om zonder handschoenen aan te pakken.

De Dijkviltbraam komt uit de Kaukasus. De mens heeft hem al rond 1860 naar Europa gehaald voor de kweek van de enorme grote zwarte bramen. De plant moest voor de mens flink veel kleinfruit opleveren. Hij werd ingezet als een soort arbeidsmigrant. Jarenlang is de uitbreiding beperkt gebleven tot rond kwekerijen. Zo'n 20 jaar geleden begon zijn opmars door Nederland, eerste veroverde hij het rivierengebied, maar als er één braam over de dijk is, dan volgen er meer. Hij staat ondertussen op de lijst van invasieve exoten, hij overgroeit kwetsbare gebieden en laat weinig ruimte voor andere planten en dieren. Rondom Tilburg komt hij nu massaal voor, zoals in Moerenburg. Daar staan de soms metershoge bramenkoepels vol met trossen grote roze bloemen. Maar de opmars stopt echt niet aan de rand van de stad. Op kerkhoven en wat ruigere hoeken binnen Tilburg kom je de Dijkviltbraam ook al tegen. In Moerenburg probeert men, door steeds weer te maaien, hem een kopje kleiner te maken. Misschien dat je het exotenprobleem kunt beperken, maar de opmars is gewoon niet meer te stuiten. En ik verwacht niet dat zelfs het strengste exotenbeleid ooit de plant buiten onze stadsgrenzen kan houden. Het wordt een blijvertje.

Rob Vereijken
Juni 2025